

vele voorgangers in deze kwestie nogal verlegen zat, doch waarin ik, na de taalkundige hinderpalen m. i. te hebben opgeruimd, Huins heb gezien, had ik mij derhalve vrijgesteld kunnen rekenen. Intusschen, dat eene hoeve Camminga, wel te onderscheiden van Cammingahunderi (en dan zonder twijfel in de nabuurschap te zoeken) zal hebben bestaan, heeft de aantekening in dorso der oorkonde van 1472 doen vermoeden; de kern dus van mijn beoog: de meer of mindere waarschijnlijkheid, dat Cammingahunderi in de omgeving van Franeker moet worden gezocht, blijft onaangetast.

Voorwaardelijke vrijstelling van hoorigheid.

„Ick, heer Heydenrick van Bevervorde bekenne ende betughe mydt dessen oppennen besiegelden breve voir my ende myne erffghenamen, dat ick hebbe ledich, loess, quijt ghelaten ende noch quijt late Alijt Aerndes dochter (*in margine met latere hand*: alias Lisebet) puerlick omme Godes wyllen. In vorwerden, dat Alydt voers. sal gheestlic worden ende gheestlick bliven. Ende wert sake, dat Alijt nijet ghestelick en worde ende bleve ghestelic, soe sal se mij ende mynen erffghenamen weder verbunden wessen in den sollefften eghendoem alse to woren was. Sunder al argelijst ende oerkunde der waerheit, hebbe yck, heer Heydenrick voirs., myn seggel onder aen dessen breeff hanghen ende ghegeven int jaer Onses Heren dusent vyffhondert ende elven up sunte Ambrosius dach, des hilghen Confessoers”.

Deze oorkonde, reeds gedrukt in Schwartzemb. Chb. II 273 (waar de datum foutievelijk is herleid; lees: 4 April), draagt in dorso de aantekening „Toe Alsem in Vreeslant; Ex Alberg(en)”. In de nabijheid van het klooster van St. Antonius te Albergen bij Ootmarsum van de Orde der Reguliere Kanoniken bezat een Heidenrick van Bevervorde, eertijds Kanunnik te Utrecht (van St. Marie, naar bij navraag aldaar bleek) en te Oldenzaal, goederen (zie Tijdrekenk. reg. v. Overijss. 408 i. d. 1519, 4 April). Hoe belandt nu een hoorige, waarschijnlijk van hem, in een klooster in een der afgelegene hoeken van Friesland? Immers om in een

convent der Derde Orde van St. Franciscus (Tertiarissen), waartoe Aalsum behoorde, te worden opgenomen, behoefde Alijt zich niet heel naar Friesland te begeven, zij had in haar nabijheid, te Almelo, kunnen vinden wat zij zocht.

In het derde kwartaal nu der XVe eeuw verwierf Aalsum zich vaste goederen in Bergum, in 1511 verzekert het zich de steenen van „Hatthasteens” aldaar, na er een jaar te voren bouwterrein („een steed op tho husyen”) te hebben gekocht, (Rijksarch. Aalsum O. R. nos. 123 en 125) en in 1518 gaat het huis, „daer die van Alsum nu in wonen”, weer van de hand (Schwartzenb. Chb. II 372); een tijdlang derhalve zijn de Tertiarissen, thuis hoorende in het uiterst Noordwestelijke hoekje van Utingeradeel, door deze goederen en woning of, mogelijk een uithof, dorpsgenooten van de broeders van het klooster van St. Nicolaas te Bergum. Dit klooster maakte deel uit van de congregatie der Reguliere kanoniken van Windesheim, evenals Albergen, dat omstreeks deze jaren, tijdens het prioraat van Johannes van Utrecht (1505—1520), met het Bergumer convent in vrij nauwe betrekking stond (zie *Albergensia*, in *Ver. Overijss. Regt en Gesch.* 1878, 105).

Wij kunnen dus nu ons voorstellen, hoe Alijt te Aalsum thuis geraakte. Zij was dienstbaar op een der goederen van heer Heidenrick, nabij Albergen, en Aalsum, op zoek naar een goede kracht voor het boerebedrijf of om den pot te koken en het grove huiswerk te verrichten, heeft nu door bemiddeling van de Bergumer bureu zich kunnen voorzien, op gelijke wijze als eertijds de conventualen te Smalle Ee, toen ze „in die tiden . . . gebreck personen hadden” een zuster overkregen van Aalsum (Schwartzenb. Chb. I 662).

De veronderstelling, dat zij een eenvoudige ziel was en het denkbeeld niet zoozeer van haar zal zijn uitgegaan, is niet te gewaagd. In 1508 reeds wordt een Alyt Aerens genoemd onder de zusters van Aalsum in een aflat ten behoeve van het convent, waarbij ieder zuster met name wordt genoemd en haar naam vrijwel achteraan komt, omdat zij een der jongeren was of wel een der nederigsten van het huis, en in 1511 moet zij nog „gheestlic” worden. Dat zij toen niet traag of afgeleefd zal zijn geweest, blijkt wel uit de waarde aan haar „eghendoem” gehecht door het klooster: toen men op een goeden dag er mee bekend raakte, hoe ongewis haar verblijf er was, heeft men, volgende denzelfden weg, waarlangs zij „Vreeslant” en Aalsum

was binnengekomen, voor haar veiligheid verworven in den vorm van bovenstaande verklaring. Maar deze, wilde zij iets uitwerken, bracht mee, dat Alijt nu ook „gheestlic” moest worden. Welnu, zij betrad dien haar gemakkelijken uitweg; dit bewijst haar nieuwe naam, waaronder zij, blijkens de aantekening in margine, sedert bekend stond onder de kloosterlingen.

S. A. WALLER ZEPER.